

KOMPETANSE

Informasjoner om utdanning og arbeidsmarked

Debatten kommer — hvor er premissene?

St. meld. nr. 66 (1984-85) "Om høyere utdanning" samt St. meld. nr. 19 (1986-87)" Tillegg til St. meld. nr. 66 (1984-85) Om høyere utdanning" ligger på Kirke- og undervisningskomiteens bord. Endelig! 12 år etter behandlingen av St. meld. nr. 17 og snart 20 år etter debatten om Ottosenkomiteen får vi de første forsøk på samlet nyformulering av en politikk for høyere utdanning.

I mellomtiden har det vært stille, urovekkende stille, påfal-

lende stille. En gjennomlesning av de politiske partienes programformuleringer på dette feltet forsterker inntrykket. Men nå kommer altså debatten — kanskje? I hvertfall får vi temmelig sikkert et bredt sammensatt utvalg som skal trekke opp perspektivene fram mot år 2000.

Både debatten og utvalget trenger premisser, både i form av data, prognoser og perspektiver. Forut for stortingsbehandlingen for 12 år siden hadde vi både hatt debatt og premisser, denne gangen risikerer vi at debatten starter uten premisser.

Men helt tomhendte trenger man ikke å være. F.eks. tror vi at en del av det som er levert og er under produksjon av rapporter

fra vårt institutt et stykke på vei kan hjelpe til med å stille de riktige spørsmålene, forbedre problemstillingene og i enkelte tilfelle klargjøre valgene. Noen av rapportene er presentert som "smakebiter" i dette nummer av KOMPETANSE.

Det er servert!

Otto Hauglin

Kompetanse

Informasjoner om utdanning og arbeidsmarked.

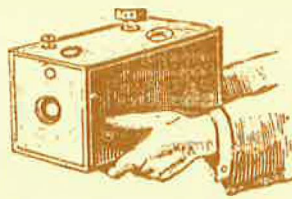
Utgitt av
NAVFs utredningsinstitutt,
Wergelandsveien 15,
0167 Oslo 1.
Telefon (02) 20 65 35.
Redaktør:
Utredningsleder Otto Hauglin.

Innhold

Omfattende rekrutteringsproblemer i sikte?	s. 2
Fra katedral til børns	s. 3
Glimt fra livet ti år etter eksamen	s. 4
Signaler fra arbeidsmarkedet	s. 5
Skal deltidsstudenten fjernes eller vernes?	s. 6
Kvinner i bedriftsopplæring	s. 8
Bestillingsseddel	s. 9
Dette jobber vi med	s. 11
Noe å tenke på	s. 12

Omfattende rekrutteringsproblemer i sikte?

I løpet av de siste 25 år har vi firedoblet vår "akademikerbefolkning". Antall personer med 15 års utdanning eller mer, utgjorde i 1960 ca. 40 000 og i 1985 ca. 160 000. I løpet av de nærmeste tiår vil denne "befolkningen" forlate arbeidsmarkedet. Selv om formell høyere utdanning ikke betyr alt, må det likevel være et rimelig mål å sørge for en tilstrekkelig nyrekruttering slik at vi unngår en dequalifisering. Aldersprofilen på de forskjellige utdanningsgrupper er svært ulik. En naturlig avgang vil derfor komme med forskjellig styrke på ulike tidspunkter. Enkelte grupper vil dessuten oppleve synkende etterspørsel, andre det motsatte. Uansett slike variasjoner er det rimelig ut fra en kvalitativ behovsvurdering å fastslå at nyrekrutteringen skal ta sikte på å tilby det norske samfunn et bredt og variert spekter av kompetanse på en slik måte at ingen enkeltgruppe eller profesjon får

mulighet til å kolonisere framtida.

I St. meld. nr. 19 (1986-87) går Regjeringen inn for å øke antall studieplasser i høyere utdanning fra ca. 95 000 i dag til 105 000 i 1995. Økningen skal i alt vesentlig foregå i de kortere studiene, noe som betyr at den enkelte student "sitter på" en studieplass i forholdsvis kort tid.

Det vil sikkert bli en viss diskusjon om dette måltallet. Det vi håper på, er imidlertid at det startes en diskusjon om mulighetene til å rekruttere unge mennesker i et tilstrekkelig omfang, både fram til 1995, men enda viktigere etter det tidspunktet hvor synkende ungdomskull kan gjøre det vanskelig å opprettholde et slikt studenttall. Våre premisser er:

•veksten i ungdomskullene nærmer seg nå raskt slutten. I 1989 vil antallet 20-åringere være ca.

68 000. Deretter vil det synke raskt og nå ett bunnivå i 1997 på ca. 53 000. Studietilbøyeligheten i de senere årene har ikke vært overbevisende sterk. Kombinasjonen av synkende eller konstant studietilbøyelighet og synkende ungdomskull, gir slående perspektiver.

•aldersgruppen 25-29 år hvor de fleste ferdige kandidater finnes, vil i 1995 utgjøre ca 335 000 personer. 10 år etter, i år 2005, vil tallet synke til ca. 275 000. I det

samme tidsrommet begynner erstatningsbehovet å gjøre seg gjeldende for fullt i flere av de store utdanningsbestandene.

•vi observerer i dag betydelig nervøsitert i søkermarkedet og klare overreaksjoner i de utdanningssøkendes valg. Rekrutteringssvikt i utdanninger som fører fram til velferdsstatens yrker, generelle rekrutteringsproblemer til de lange studiene og spesielt i humanistiske fag vil kunne dramatisere situasjonen for enkelte grupper på et langt tidligere tidspunkt enn forventet.

Dersom målsettingen om 105 000 studieplasser også skal være retningsgivende etter 1995, må vi få en klar økning i studietilbøyeligheten fra begynnelsen av 90-åra. Hittil har vi kunnet

"surfe" på de store ungdomskullene.

For å sette saken på spissen; dersom vi ønsker å forhindre at kandidattallene for universiteter og høyskoler synker fra midten av 90-åra, må vi allerede nå treffe konkrete tiltak som sikrer at en økende andel av de snart synkende ungdomskull rekrutteres til et variert spekter av studier og gjennomfører disse på noe bortimot normal studietid.

Er det virkelig slik at vi aner omfattende rekrutteringsproblemer til høyere utdanning, står viktige nasjonale interesser på spill. Nå står kampen om 15-18-åringenes drømmer, ønsker, planer og muligheter.

Otto Hauglin

Notat 7/86

"Fra katedral til børns — privatisering av høyere utdanning?"

Slik lød tittelen på en konferanse som NAVFs utredningsinstitutt arrangerte 14. oktober 1986 i Oslo. 240 deltakere fra universiteter, offentlige og private høyskoler, organisasjoner og næringsliv var samlet i Ingeniørenes Hus og diskuterte privatiseringens mange ansikter. Et grunnlag ble trolig lagt for å reise en mer omfattende politisk og faglig debatt om privatisering innen utdanningssystemet.

En omfattende dokumentasjon på 130 sider ble utarbeidet som underlag for konferansen (notat 7/86). Den inneholder:

- bakgrunn for privatiseringstendensene
- fylldig situasjonsbeskrivelse
- drøfting av utdanningspolitiske problemstillinger og konsekvenser

Dokumentasjonen bygger på utdrag fra bøker, rapporter, tidskrift, aviser, brosjyrer og annonser. Interessen for rapporten har vært så stor at vi tilbyr den til andre enn konferansedeltakerne for kr. 80,- pr. stk. Inkludert i denne prisen er også de to innledningsforedragene på konferansen.

Rapporten kan bestilles ved hjelp av bestillingsseddelen bak i dette nummeret av KOMPETANSE.

FEH

Glimt fra livet ti år etter eksamen

Nå er den kommet! Melding 1986:5 "Ti år etter. Yrkeskariere og arbeidssituasjon for kandidater fra universiteter og distriktshøgskoler uteksaminert våren 1974." I KOMPETANSE er det tidligere referert hovedresultatet fra rapporten. Den er imidlertid svært omfattende og belyser en lang rekke sider ved kandidatens situasjon. Her er et par andre interessante funn.

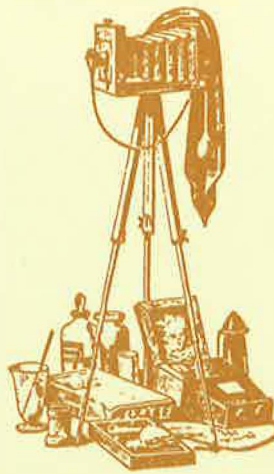
Distriktshøgskolene har ført til større spredning av kompetanse

Mens 19% av distriktshøgskolekandidatene var rekruttert fra universitetsfylkene (Oslo, Akershus, Hordaland og Sør-Trøndelag), var 28% bosatt i disse fylkene ti år etter eksamen. Universitetsfylkene hadde med andre ord trukket til seg en stor del av distriktshøgskolekandidatene. På den annen side finner vi at bare 17% av distriktshøgskolekandidatene som kom fra distriktene ti år etter eksamen ar-

beidet i universitetsfylkene. På den annen side arbeidet 33% av universitetskandidatene i universitetsfylkene ti år etter eksamen. Det er ingen ting som tyder på at distriktshøgskolestudiene alt i alt er bedre egnet til jobber i universitetsfylkene enn universitetsstudiene. Forskjellen mellom 33% og 17% kan antakelig i hovedsak tilbakeføres til at lærestedets beliggenhet er av stor betydning for hvor en senere slår seg ned.

Ektefellen — en inspirasjonskilde eller serviceinstitusjon?

Undersøkelsen gir ikke noe klart svar på dette spørsmålet, men viser f.eks. at gifte menn kommer hyppigere i ledende stillinger enn ugifte, mens ugifte kvinner kommer hyppigere i ledende stillinger enn gifte. Men hvordan virker ektefellens utdanning inn på egen karriere? Her har vi bare tilstrekkelig data for å

kunne si noe om menn. Hvis filologenes ektefeller hadde universitetsutdanning, var 16% av mennene leder eller selvstendig næringsdrivende, mot 9% hvis ektefellen hadde utdanning under høgskolenivå. Hvis realistenes ektefeller derimot hadde universitetsutdanning var 45% av mennene leder eller selvstendig næringsdrivende, mot 19% hvis kvinnen hadde utdanning under høgskolenivå. Med andre ord kan det se ut som om den

kvinnelige ektefellens høye utdanning har hatt en positiv virkning på karrieren for filologer og realister. Hvis juristenes ektefeller hadde universitetsutdanning var 53% av mennene ledere eller selvstendige næringsdrivende. Denne andelen økte til 85% hvis den kvinnelige ektefellen hadde utdanning under høgskolenivå. Blant mannlige sivilingeniører var 25% ledere eller selvstendige næringsdrivende hvis ektefellen hadde universitetsutdanning, mot 50% hvis hun hadde utdanning under høgskolenivå. For jurister og sivilingeniører kan det med andre ord se ut som lavt utdanningsnivå hos den kvinnelige ektefellen har en positiv virkning på mannens karriere!

Rapporten kan bestilles ved hjelp av bestillingsseddelen bak i dette nr. av KOMPETANSE.

URE

Signaler fra arbeidsmarkedet — hva kommer i 1987?

Planene for Arbeidsmarkedsundersøkelsen i 1987 innebærer stort sett en fortsettelse av det opplegget vi har hatt de to siste årene. Det betyr at det vil komme en ny publikasjon i serien UTDANNING OG ARBEIDSMARKED, bl.a. med hurtigstatistikk fra HALVTÅRSUNDERSØKELSEN av vårkullet 1986 (dvs. pr. 15. november 1986). Denne siste halvårsundersøkelsen omfatter ingeniører, allmennlærere, førskolelærere, sosionomer og barnevernspedagoger — tilsammen ca. 4 200 kandidater.

Bearbeiding av resultater fra 1985

Bearbeidingen av resultatene for vårkullet 1985 vil fortsette også innover i 1987. Undersøkelsen er den største i instituttets historie. Over 8 000 kandidater fikk tilsendt spørreskjemaet som gikk til langt over halvparten av alle som ble uteksaminert ved landets universiteter og høgskoler. Svarprosenten er over 82 i gjennomsnitt for alle grupper.

TABELLNOTATET som gir hovedresultatene for alle kandidatgruppene vil bli publisert på vårparten. En rekke ulike institusjoner (universiteter, høgskoler, departementer, regionale høgskolestyrer, fagorganisasjoner) har også bestilt forskjellige slags SPESIALANALYSER på grunnlag av data fra undersøkelsen. Noen blir levert i 1986, men bestillingene er så mange at vi har nok å gjøre med disse analysene langt inn i første halvår i 1987.

Beredskap for spesialanalyser
Beredskapen for å lage slike spe-

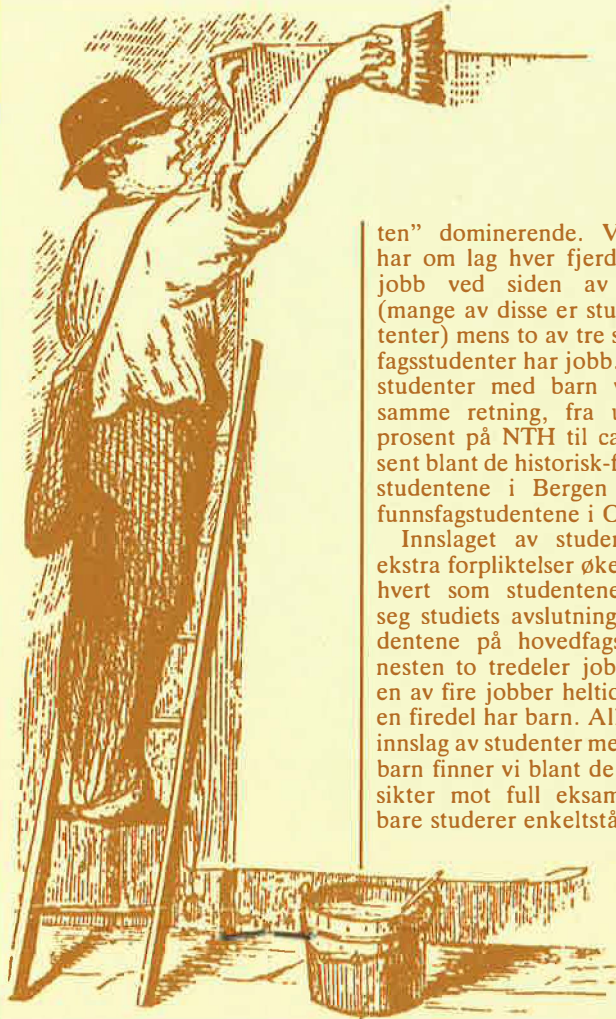
sialanalyser vil bli bygget videre ut i løpet av 1987. I første rekke gjelder det å ta i bruk nytt EDB-utstyr og nye metoder for på en raskere og mer pålitelig måte å gå gjennom prosessen fra rådata til trykkeklart produkt. Vi satser også på å styrke analysekapasiteten bemanningsmessig — både gjennom nyrekruttering til prosjektet og ved fortsatt satsing på etterutdanningstiltak. I løpet av 1985 og 1986 har medarbeiderne på prosjektet bl.a. studert tilsvarende undersøkelsesopplegg i Frankrike, England og Sverige. Dette har gitt perspektiver på vårt eget arbeid — og nyttige

impulser til endringer av rutiner m.v. Det er også viktig å styrke den teoretiske forståelsen på dette feltet. Vi vil i løpet av 1987 spesielt se på ulike teorier som behandler spørsmålet om hva som bestemmer arbeidsgivernes preferanser ved rekruttering av personell med høyere utdanning.

Planlegging av ny oppfølgingsundersøkelse

I 1987 vil vi også starte planleggingen av en ny oppfølgingsundersøkelse av kandidater fra universiteter og høgskoler noen år etter avsluttet eksamen. Det har forøvrig kommet ønsker fra flere hold om å gjennomføre slike oppfølgingsundersøkelser for en rekke utdanninger. De gir viktig informasjon om forhold som ikke fanges opp i halvårsundersøkelsene. Dette gjelder spesielt spørsmål om yrkesmessig og geografisk mobilitet, lønnsutvikling og etterutdanningsbehov.

FT

ten" dominerende. Ved NTH har om lag hver fjerde student jobb ved siden av studiene (mange av disse er studentassistenter) mens to av tre samfunnsfagsstudenter har jobb. Andelen studenter med barn varierer i samme retning, fra under tre prosent på NTH til ca. 30 prosent blant de historisk-filosofiske studentene i Bergen og samfunnsfagstudentene i Oslo.

Innslaget av studenter med ekstra forpliktelser øker på etter hvert som studentene nærmer seg studiets avslutning. Av studentene på hovedfagsnivå har nesten to tredeler jobb, nesten en av fire jobber heltid, og over en firedel har barn. Aller høyest innslag av studenter med jobb og barn finner vi blant de som ikke sikter mot full eksamen, men bare studerer enkeltstående fag.

Skal deltidsstudenten fjernes eller vernes?

Det finnes ingen typisk student

I to artikler i "Kompetanse" nr. 2 1985 ble det gjengitt en del nøkkeltall fra prosjektet: "Studentenes tidsbruk og studieforhold". Til nå foreligger. "Trengsel eller trivsel", notat 11/85 og "Belastning eller berikelse?", notat 8/86.

Et av undersøkelsens sentrale resultater til nå er det store mangfoldet av studenttyper. "Den typiske student" definert som en person yngre enn 25 år, uten inntektsgivende arbeid og barn, og med studielån som viktigste inntekstkilde utgjør ikke mer enn 19 prosent av alle studentene.

Studentmassens sammensetning varierer som ventet sterkt fra studium til studium. Ved de fast strukturerte studiene, i vårt materiale representert ved NTH, er fortsatt "normalstuden-

Her er 37 prosent i heltids jobb og 38 prosent har barn.

Konsekvenser for studiene

Å ha aktiviteter og forpliktelser utenom studiene reduserer studieinnsatsen, men sammenhengen er ikke så enkel som en kunne tro. Studenter som jobber fra 1 til 7 timer bruker en større grad av undervisningstilbudet og bruker flere timer pr. uke på studiene enn de som ikke jobber.

Studenter med barn følger en mindre del av forelesningene og bruker sjeldnere lesesalen enn studenter uten barn. Derimot er de ofte biblioteksbrukere og får hyppigere rettleiding. Heller ikke tidsbruken til studier reduseres så mye dersom de har en tilfredsstillende tilsynsordning for barna.

Inntektsgivende arbeid inntil 15 timer pr. uke har heller ingen synlig innflytelse på studentenes faglige sikkerhet og oversikt. Effekten av å ha barn er litt mer flertydig. Mannlige studenter med barn oppgir heller høyere sikkerhet enn studenter uten barn. For de kvinnelige studentene har barn svært liten virkning på andelen som er temmelig

sikre eller sikre på at de er ajour. Derimot øker andelen som er usikre på om de i det hele tatt vil kunne fullføre. Blant kvinner med barn i alderen 0-2 år er det hele 25 prosent som regner å være i denne faresonen. Et sentralt spørsmål er om studenter med jobb eller omsorgsplikter beriker eller utarmer studiemiljøet. På den ene sida kan det tenkes at studenter med yrkeserfaring og omsorgsansvar tilfører studiemiljøet kvaliteter som unge ubundne heltidsstudenter ikke gjør. På den andre sida kan vi frykte at studenter med forpliktelser utenom trekker seg tilbake fra studiemiljøet. Går dermed det uformelle læringsmiljøet som tillegges stor vekt i stykker? Spørreskjemaundersøkelser av den typen vi har gjennomført kan bare i liten grad fange opp dette nettverket. Men de resultatene vi har viser samme mønster som vi til nå har påvist: Yrkesaktive med inntil 15 timers jobb pr. uke har sterkere tilknytning til studiemiljøet enn de som ikke jobber. Når yrkesaktiviteten overstiger 15 timer glipper kontakten, og de heltidsyrkesaktive har en heller løs til-

knytning, men uten å være helt isolert. Studenter med barn har en klart dårligere tilknytning til miljøet enn de uten barn.

Hva er utfordringen?

Ut fra denne beskrivelsen av dagens studentmasse, hvor ligger utfordringen for universitetene og myndighetene? Skal det legges til rette for at alle kan studere på heltid, eller bør undervisningen tilpasse seg en situasjon med et høyt innslag deltidsstudenter? Før vi kan svare på et slikt spørsmål må vi vite litt mer om hva som har ført til denne situasjonen. Vi kan se på studentenes egen begrunnelse for å ha jobb ved siden av studiene.

For det første: Over en firedel av de yrkesaktive studentene oppgir at jobben er hovedbeskjeftigelsen, studiet bare en bibeskjeftigelse. Viktigst oppgitte begrunnelse for å jobbe er ønsket om å redusere gjeldsbyrden etter endt studium. Dernest at midlene fra Statens lånekasse ikke strekker til. Særlig studenter i studier med usikre utsikter på arbeidsmarkedet vegrer seg for å ta opp fullt lån.

Både hensynet til økonomien i dag og til økonomien etter endt studium påvirker altså studentenes atferd i retning av å jobbe parallellt med studiene. Det er særlig for de noe eldre studentene med omsorgsplikter at Lånekassens ytelser ikke strekker til. Ønsket om å komme inn på et boligmarked med raskt økende priser drar i samme retning. En ungdomskultur med et høyt materielt forbruk gjør det mindre attraktivt i dag enn tidligere med en fattig studenttilværelse. Det er blitt mindre akseptabelt å gjennomleve sju magre år — særlig når de etterfølgende sju kanskje ikke er så feite lenger.

Det er et bredt spekter av årsaker som fremmer studentenes yrkesaktivitet. Studiefinansiering er bare en av mange faktorer. Ut fra det sammensatte årsaksmønsteret følger at selv en sterkt forbedret studiefinansieringsordning — både når det gjelder ytelser i studietida og tilbakebetalingsvilkårene — ikke kan fjerne deltidsstudenten helt. Like åpenbart synes det imidlertid at en forbedring vil redusere det inntektsgivende arbeidet og

dermed fremme studieeffektiviteten.

Vi tror at universitetene må innstille seg på et betydelig innslag av studenter uten studiet som eneste eller viktigste beskjeftigelse. Dermed må det arbeides for å videreutvikle tilbudet til deltidsstudenter. Her er det viktig å skille mellom ulike grupper av deltidsstudenter. Kvinnelige studenter med små barn og studenter med jobb på dagtid har trolig helt motsatte interesser når det gjelder undervisningstidspunkter.

Studenter som ønsker å gjennomføre studiet på heltid bør få anledning til det. Samtidig må vi være åpne for at et betydelig innslag av deltidsstudenter ikke bare er galt. Er samfunnet best tjent med kandidater med livserfaring eller kandidater som kanskje er menneskelig uferdige? Har studentene som har brukt lang tid og høstet mange erfaringer tilegnet seg noen verdifulle kvalifikasjoner, eller står dette tvert om i veien for de krav arbeidslivet stiller? Også slike betraktninger må legges til grunn når en skal vurdere ulike måter å ordne studiene på.

Kvinner i bedriftsopplæring — hvordan går det med dere?

På oppdrag fra Likestillingsavdelingen i Forbruker- og administrasjonsdepartementet utfører NAVFs utredningsinstitutt i 1986 og 1987 en undersøkelse av "Kvinner i bedriftsopplæring". Med bedriftsopplæring eller personalopplæring mener vi opplæring av de ansatte som bedriften helt eller delvis støtter økonomisk.

Sterk satsing — hvor mye på kvinnene?

Bakgrunnen for prosjektet er den økende interessen for slik opplæringsvirksomhet i det private næringsliv. Tall fra USA og Vest-Tyskland kan tyde på at private bedrifter bruker like mye på dette feltet som de samlede utgifter til all høyere utdanning.

Skjerpet internasjonal konkurranse og innføring av data-teknologi øker behovet for omstilling og nyskaping i

bedriftene. Dette krever kompetanseheving, og her blir personalopplæring viktig. Hvordan kan en få utnyttet potensialet også hos kvinnelige ansatte?

Finner menn i økende grad karriereveier gjennom betalt opplæring i bedriftene, mens kvinner benytter seg av det

offentlige utdanningssystemet og begynner sin yrkeskarriere med tyngende studielån?

Dette er noen av spørsmålene undersøkelsen kan bidra med svar på.

Et tiltaksorientert prosjekt

Undersøkelsen vil ta for seg et mindre utvalg private bedrifter som satser mye på opplæring av sine ansatte, både kvinner og menn. Vårt mål er at bedrifter skal kunne lære av hverandre og få gode ideer til virkemidler.

Prosjektet vil se på bedriftens policy for opplæring og likestilling, rekruttering til opplæring, deltakelse i og resultater av opplæring. Vi tar for oss bedriftens politikk for personalopplæring og hvordan personalopplæringen er organisert. Vi ser også på bakgrunnen for at bedriften satser på personalopplæring generelt, og eventuelt på personalopplæring for kvinner spesielt. Vi er interessert i om bedriften har særskilte tiltak for å fremme likestilling mellom kjønnene blant bedriftens ansatte, og i tilfelle hvordan disse tiltakene har virket.

Vi legger vekt på å ha med både industribedrifter og bedrifter innen tjenesteyting. Vi velger

ut bedrifter som blir ansett å være aktive innen personalopplæring. Der skulle sjansene for kvinnelige ansatte være bedre enn i opplæringsfattige bedrifter.

Fra bank til olje

Vi har lagt opp til et utvalg på 15 forskjellige bedrifter fra følgende bransjer: Mekanisk industri, elektroindustri, engineering, oljeindustri, kjemisk industri, flyselskap, reisebyrå, hotell og restaurant, varehandel, bank, forsikring, datamaskinfirmaer og reklamebyrå.

Prosjektet har en rådgivende gruppe med representanter fra Norsk Arbeidsgiverforening, Landsorganisasjonen i Norge, Likestillingsrådet, Voksenopplæringsavdelingen i Kirke- og undervisningsdepartementet og Likestillingsavdelingen i Forbruker- og administrasjonsdepartementet.

Avslutning høsten 1987

Vi tar sikte på å samle de deltaende bedrifter og rådgivningsgrupper til et presentasjons- og diskusjonsseminar når et utkast til sluttrapport foreligger høsten 1987.

FEH/EB

Bestillingsseddel

Meldinger

- 1985:1 FREMTIDENS JOBBER. En perspektivanalyse i grenselandet mellom sosiologi og makroøkonomi. Kr. 60,—
- 1985:2 UTDANNING OG ARBEIDSMARKED 1985. En oversikt over situasjonen på arbeidsmarkedet for ulike typer utdanning. Kr. 60,—
- 1985:3 UTSTYR FOR FORSKNING. Situasjonen innen humaniora og samfunnsvitenskap. kr. 40,—
- 1985:4 GRUNNFORSKNING OG ANVENDT FORSKNING. Om utviklingen ved norske universiteter. Kr. 80,—
- 1985:5 MELLOM NÆRINGSLIV OG GRUNNFORSKNING. En analyse av forskningsenhetene i instituttsektoren. Kr. 80,—
- 1985:6 INTERNASJONAL KONTAKT BLANT UNIVERSITETSFORSKERE. Kr. 60,—
- 1985:7 INSTITUTTSEKTOREN: Katalog over forskningsenhetene. Kr. 100,—
- 1986:1 UTDANNING OG ARBEIDSMARKED 1986. En oversikt over situasjonen på arbeidsmarkedet for ulike typer høyere utdanning. Kr. 60,—
- 1986:2 INSTITUTTSTØRRELSE, ADMINISTRATIV BELASTNING OG KOSTNADER VED UNIVERSITETENE. Kr. 30,—
- 1986:3 INSTITUTTSEKTORENS FINANSIERING. Mellom marked og byråkrati. Kr. 60,—
- 1986:4 SURNEDBØR — ET STORPROSJEKT I NORSK MILJØFORSKNING. Kr. 60,—
- 1986:5 TI ÅR ETTER EKSAMEN. Yrkeskarriere og arbeidssituasjon. Kr. 100,—

Notater

- 1/85 BEHOVET FOR DATAUTDANNING. Noen aktuelle problemstillinger. Kr. 40,—
- 2/85 OFFENTLIG FORVALTNING OG FORSKNING. Kr. 40,—
- 3/85 OMSTILLINGER I HØYERE UTDANNING. En analyse av omstillingsprosessen ved universiteter og høyskoler. Kr. 40,—
- 4/85 FORSKNING OM ARBEIDSLØSHET. En konferanserapport. Kr. 50,—
- 5/85 ARBEIDSMARKEDET ET HALVT ÅR ETTER EKSAMEN. Kandidater uteksaminert fra universiteter og distriktshøyskoler 1983. Kr. 30,—
- 6/85 FORSKERSTILLINGER: SØKNING OG ATTRAKTIVITET I PERIODEN 1981 – 83. Kr. 30,—
- 7/85 BESLUTNINGER OM DIMENSJONERING I HØYERE UTDANNING. Kr. 20,—
- 8/85 THE ROLE OF WOMEN IN HIGHER EDUCATION. The Case of Norway. Kr. 60,—
- 9/85 DEPARTEMENTSMIDLER TIL FORSKNING. Omfang, utvikling og argumentasjon. Kr. 30,—
- 10/85 STATSBUDSJETTET 1986. En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prinsipielle utsagn som berører universiteter og høyskoler og institusjoner med forskning. Kr. 30,—
- 11/85 TRENGSEL ELLER TRIVSEL? En delrapport fra prosjektet "Studentenes tidsbruk og studieforhold". Kr. 80,—
- 12/85 INTERNE ARBEIDSMARKEDER OG PROFESJONER I OFFENTLIGE ETATER. Kr. 80,—
- 13/85 RULETT. En etterspørselsmodell for ulike typer arbeidskraft. Kr. 60,—
- 14/85 UTDANNING OG ARBEIDSMARKED MOT ÅR 2000. DEL II. Arbeidsmarkedet for sivilingeniører. Kr. 50,—
- 1/86 EVALUERING AV NTNFS HANDLINGSPROGRAM FOR MIKROELEKTRONIKK OG DATABEHANDLING. Kr. 50,—
- 2/86 FORSKERREKRUTTERING TIL MATEMATISK-NATURVITENSKAPELIGE FAG. Kr. 60,—
- 3/86 STATEN OG FORSKNINGSRÅDENE. Kr. 30,—
- 4/86 DET SKJULTE UNIVERSITET. Formalisert personalopplæring på høyere nivå utenfor universiteter og høyskoler. Kr. 60,—

- 5/86 MINERVA SØNNER OG DØTRE. Kandidater fra universiteter og høyskoler 1890 - 1979. Kr. 70,—.
- 6/86 STATSBUDSJETTET 1987. En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Kr. 40,—.
- 7/86 FRA KATEDRAL TIL BØRS — PRIVATISERING AV HØYERE UTDANNING? Kr. 80,—.
- 8/86 BELASTNING ELLER BERIKELSE? Delrapport fra prosjektet "Studentenes tidsbruk og studieforhold". Kr. 60,—.
- 9/86 FORSKERSTILLINGER. Søknung til stillinger utlyst i perioden 1984 - 85. Kr. 40,—.
- 10/86 DATAUTDANNING. En oversikt over de kvalitative behov og høyere utdanningsinstitusjoners tilbud (under trykking).
- 11/86 FORSKNING I DEN REGIONALE HØGSKOLESEKTOREN (under trykking).
- 12/86 ARBEIDSMARKEDET FOR NYUTDANNEDE INGENIØRER. Kandidater fra ingeniørhøgskolene i 1985 (under trykking).
- 13/86 ARBEIDSMARKEDET FOR NYUTDANNEDE ALLMENNLERERE OG FØRSKOLELERERE. Kandidater fra lærerhøgskolene i 1985 (under trykking).

Annet

- FoU-statistikk 1983, Universitets- og høyskolesektoren (gratis)
- FoU-statistikk 1983, tabeller (gratis)
- FoU-statistikk 1986, alle sektorer (gratis)
- FoU-arbeid. Bevilgninger over statsbudsjettet 1983 - 86 (gratis)
- Instituttets årsmelding (gratis)
- Abonnement på samtlige publikasjoner (25% rabatt)

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Kan sendes ufrankert i Norge Adressaten betaler porto.

BREV SVARENDE

Avtale nr. 111000/84 OMD

NAVFs utredningsinstitutt
Norges allmennvitenskapelige
forskningsråd
Homansbyen
0306 Oslo 3

Dette jobber vi med

Noen av prosjektene vi nylig har avsluttet eller har under arbeid er presentert fylligere annet steds i KOMPETANSE. Her følger en kort presentasjon av samtlige store prosjekter ved avdelingen:

Akademikerregisteret

Hovedmedarbeidere: Inger Henaug, Per Olaf Aamodt

Akademikerregisteret omfatter ca. 108 000 personer med opplysninger om hva slags høyere utdanning disse har tatt. Registeret oppdateres hvert år og brukes som utgangspunkt ved f.eks. yrkesundersøkelser og for å lage statistikk over sammensetningen av "akademikerbefolkningen" i Norge.

Arbeidsmarkedsundersøkelsene

Hovedmedarbeidere: Øivind Danielsen, Rolf Edvardsen, Grethe Hovland, Fridtjov Thorkildsen.

For tiden arbeider vi med å kartlegge kandidatene fra vårkullet 1974 og deres posisjon på arbeidsmarkedet høsten 1984. Videre er vi i gang med å samle

inn og analysere data om nyutdannede kandidaters situasjon et halvt år etter eksamen. Denne undersøkelsen dekker bortimot samtlige utdanningsretninger innen høyere utdanning. Foreløpige resultater foreligger i publikasjonen UTDANNING OG ARBEIDSMARKED 1986.

RULETT

Hovedmedarbeidere: Knut Arild Larsen, Thorleif Owren

RULETT er en matematisk formulert modell av arbeidsmarkedet. Modellen utvikles ved Utredningsinstituttet og skal brukes til å kople sammen perspektiver for næringsutviklingen med utviklingen i utdanningssystemet.

Behovet for datautdanning

Hovedmedarbeidere: Otto Hauglin, Tore Omholt.

Etter at første fase i prosjektet er avsluttet og de mest aktuelle problemstillingene innen dette feltet presentert i Notat 1/85, arbeider vi nå med en kartlegging av i hvilken grad EDB tas i bruk innen de forskjellige deler av høyere utdanning. Vi vil vurdere utdanningstilbudet mot behovet, de teknologiske mulighetene og satsing i andre land vi bør sammenligne oss med.

Verkstedindustriens langsiktige kompetansebehov

Hovedmedarbeidere: Tom Colbjørnsen, Knut Arild Larsen, Thorleif Owren

Prosjektet tar sikte på å klarlegge hvordan verkstedindustriens behov for kompetanse kan dekkes, hvilke krav som må stilles til utdanningssystemet, bedriftenes egen opplæring av sine ansatte og hvilke konsekvenser dette vil få for den enkelte funksjonær eller arbeider som er i industrien i dag. Data innsamlet fra ansatte og ledelse i verkstedindustrien skal sammenholdes og innpasses i de langsiktige perspektivberegninger for norsk økonomi.

Studentenes tidsbruk og studieforhold.

Hovedmedarbeidere: Lisbeth Berg, Hedvig Broch, Per Olaf Aamodt.

Prosjektet tar sikte på å gi et bilde av dagens student og hans/hennes tidsbruk. I prosjektet inngår en spørreskjemaundersøkelse som bl.a. kartlegger studentenes utnyttelse av universitetenes tilbud og hvordan de vurderer det. Dessuten har et utvalg studenter ført "tidsdag-bok" en hel uke.

Kvinner i bedriftsopplæring

Hovedmedarbeidere: Ellen Brandt, Fride Eeg-Henriksen

Rekrutteres kvinner i mindre grad til bedriftsintern opplæring og får de mindre karrieremessig utbytte av slik opplæring enn menn? Gjennom prosjektet vil bedrifter i ulike deler av landet bli oppsøkt gjennom feltarbeid, i tillegg vil informantintervjuer og studier av skriftlig dokumentasjon bli benyttet.

Og disse jobber ved avdelingen

Avdelingssjef Knut Arild Larsen, utredningsleder Otto Hauglin, utredningsleder II Tom Colbjørnsen, utredningskonsulentene Lisbeth Berg, Ellen Brandt, Hedvig Broch, Øivind Danielsen, Rolf Edvardsen, Fride Eeg-Henriksen, Tore Omholt, Thorleif Owren, Fridtjov Thorkildsen og Per Olaf Aamodt, utredningsassistentene Inger Henaug og Grethe Hovland, førstestekontorfullmektig Kristin Haugen.

Noe å tenke på

... om behovet for allmennlærere i 1985 ...

"Beregningene viser at selv om man forutsetter høyt elevtall og maksimal økning i resurssene pr. elev vil man kunne nøye seg med en opptakskapasitet som tilsvarer vel 1 000 uteksaminerte kandidater pr. år i perioden 1985 til år 2000". "Departementet regner med at det i de nærmeste årene vil være naturlig og riktig å holde på en opptakskapasitet til allmennlærerutdanningen på omlag 1 000". (St. meld nr 66 (1984-85) Om høyere utdanning. Fremmet 29. mars 1985).

... og i 1986 ...

"Det må setjast i verk tiltak for å auke utdanningskapasiteten for allmenlærarar slik som det mel-

lom anna er peika på i budsjettframlegget for 1987". "Kapasiteten for opptak til allmennlærerutdanning var i år ca. 1 100. Det er frå 1987 rekna med auke i dette talet". (St. meld 19 (1986-86). Tillegg til St. meld nr. 66 (1984-85) Om høyere utdanning. Fremmet 31. oktober 1986.)

... og om behovet for sykepleiere i 1985 ...

"Antall uteksaminerte sykepleiere fra høyskolene var i 1970 1 300 , i 1975 ca. 1 440 og i 1983 ca. 1 870. Den årlige tilgangen på nyutdannende sykepleiere synes nå å være såvidt god at det er aktuelt å omdisponere studieplassser i grunnutdanningen til videreutdanning i sykepleie". (St. meld. nr. 66 (1984-85) Om høyere utdanning. Fremmet 29. mars 1985.)

... og i 1986 ...

"Et overslag fra Helseledirektoratet i år viser at det er omlag 3 000 ledige sjukepleiarstillingar (årsverk) i helsesektoren.

Sosialdepartementet reknar

med at arbeidstidsforkortinga fra 1. januar 1987 vil føre til at det trengs ytterlegare omlag 2000 årsverk. Dvs. at det pr. 1. januar 1987 ville være eit akkumulert udekt behov på rundt 5000 sjukepleiarårsverk". "Stortinget slutta seg i juni 1986 til Regjeringa sitt framlegg om å auke opptaket med 200 plassar i 1986/87.

Plassane vart fordelte omlag likt mellom grunn- og videreutdanning. I statsbudsjettet for 1987 har Regjeringa gjort framlegg om å auke kapasiteten med ytterligere 100 studieplassser i grunnutdanninga. Dvs. at det til hausten 1987 kan takast opp omlag 2 400 studentar". (St. meld nr. 19 (1986-87) Tillegg til St. meld. nr. 66 (1984-85) Om høyere utdanning. Fremmet 31. oktober 1986.)